

บทที่ 2 การบริหารผลกำไร (Profit Management)

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปแล้วว่า ธุรกิจเป็นองค์การที่ดำเนินการเพื่อสร้างผลกำไร และใช้กำไรเป็นตัววัดความสามารถ และความสำเร็ของธุรกิจนั้น นอกจากนี้ผลกำไรยังสามารถที่จะเป็นตัวแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อธุรกิจที่มีต่อสังคมด้วย ธุรกิจที่ทั้งขึ้นมาไม่ไ้หวังกำไรสูงสุดอย่างเกี้ยวเท่านั้น ยังมีวัตถุประสงค์อื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งจะรวมไ้โดยการแสดงออกในรูปของคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ราคา ปริมาณการผลิต นโยบายการแข่งขัน และกลยุทธ์ทางการตลาด เป็นต้น

จุดประสงค์แรกของบทนี้ ต้องการที่จะอธิบายถึงความหมายของกำไร (Profit) คำว่า " กำไร " มีความหมายต่างกันสำหรับนักเศรษฐศาสตร์ นักบัญชี นักธุรกิจ วิศวกร และแรงงาน ¹ โดยทั่วไปแล้วกำไรมักจะถูกใช้ไปในความหมายที่ค่อนข้างหละหลวม จนทำให้ความหมายที่แท้จริงถูกบิดเบิ่ไป ทั้งนี้ ในการประเมินการดำเนินงานธุรกิจควรต้องเข้าใจในขั้นแรกว่ากำไรเกิดขึ้นได้อย่างไร ก่อนที่จะตัดสินใจต่อไปว่าสิ่งใดที่ใช่หรือไม่ใช่ผลกำไร

จุดประสงค์อีกประการหนึ่ง คือ พิจารณาปัญหาบางประการเกี่ยวกับการบริหารผลกำไรในรูปของการวัดผลกำไร การตัดสินใจในนโยบายเกี่ยวกับการกำหนดกำไร และจุดมุ่งหมายของการทำกำไรและการใช้ผลกำไร เป็นเครื่องมือในการควบคุมสถานะการณืของกิจการธุรกิจที่ซับซ้อน

---

¹ Joel Dean, Managerial Economics (New Delhi : Prentice - Hall of India 1977) P . 3

นักเศรษฐศาสตร์ชื่อ Milton Friedman ² ได้กล่าวไว้ว่า

แม้จุดประสงค์ของธุรกิจตามความหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์ที่เน้นความสามารถในการทำกำไรสูงสุด (Maximize Profit) จะง่ายเกินกว่าที่จะนำมาเป็นหลักในการอธิบายพฤติกรรมธุรกิจในสภาพจริง ๆ แต่อย่างไรก็ตาม จุดประสงค์นี้ได้เป็นหลักการอย่างกว้าง ๆ ที่จะนำไปใช้ใ้ในการสร้างความเข้าใจขั้นแรก เพื่อที่จะศึกษาวัตถุประสงค์อื่น ๆ ให้ละเอียดลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ตามทัศนะคติของนักเศรษฐศาสตร์บริหาร จึงคิดว่ามีประโยชน์อย่างยิ่งที่ไ้รู้ถึงทางเลือกต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ในระยะยาว (Long-Run) เพื่อทำกำไรสูงสุด (Minimize Profit) หรือลดต้นทุนให้ต่ำที่สุด (Minimize Cost) แม้ว่าการวิเคราะห์กำไรจะไม่สามารถให้คำตอบทั้งหมดตามที่ธุรกิจต้องการแต่ก็จะเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่หัวใจของการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

ลักษณะของผลกำไร (Nature of Profit)

ตามทฤษฎีการกระจายรายได้ นักเศรษฐศาสตร์ได้แจกแจงรายได้ทางเศรษฐกิจออกเป็น 4 ชนิด ตามลักษณะของแหล่งที่มา หรือจากการเป็นเจ้าของปัจจัยในการผลิต รายได้ประเภทแรกคือ ค่าจ้าง (Wage) เป็นผลตอบแทนของแรงงานประเภทที่สอง คือดอกเบี้ย (Interest) อันเป็นผลตอบแทนจากการเป็นเจ้าของเงินทุน ประเภทที่สาม คือค่าเช่า (Rent) อันเป็นผลตอบแทนจากการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ประเภทสุดท้ายคือ กำไร (Profit) อันเป็นผลตอบแทนจากการลงทุน

สำหรับรายได้ 3 ประเภทแรกนั้น เป็นที่ยอมรับว่าควรจะเป็นรายได้ของใคร เป็นจำนวนเท่าใด อย่างแน่นอนแล้วทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติ ส่วนกำไร

² Milton Friedman, Price Theory (Illinois : Aldine Publishing Company 1962) P. 7

ยังเป็นข้อถกเถียงกันอยู่ว่าผลกำไรนั้นควรจะเป็นของใครกันแน่ เกิดขึ้นเมื่อใด เกิดขึ้นเพราะอะไร ในระบบเศรษฐกิจคงที่ (*Stationary Economy*) ซึ่งทุกอย่าง เป็นไปอย่างที่คาดหวังไว้ บุคคลสามารถทราบรายได้ที่ค่อนข้างแน่นอนของตัวเอง การ ประเมินรายรับและต้นทุนก็เป็นไปอย่างคายตัว ต้นทุนของปัจจัยการผลิตในรูปของค่าจ้าง ค่าเช่า ทดกเบี้ย และที่เหลือเป็นผลกำไรตามที่คาดไว้ แต่ในสภาพที่เป็นจริงธุรกิจดำเนินการอยู่ในระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (*Changing Economy*) ผู้ที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตไม่ได้รับรายได้ตามที่คาดหมายไว้ จึงไม่สามารถคาดผลกำไรได้แน่นอน เนื่องจากกำไรเป็นผลที่เหลือจากการกระจายผลประโยชน์ให้แก่ปัจจัยตัวอื่น ๆ ไปแล้ว จึงยากมากในการที่จะทำนายให้ถูกต้อง ไม่เหมือนในระบบเศรษฐกิจแบบคงที่ นอกจากนี้ยังมีปัญหาในการคิดผลตอบแทนให้แก่ ปัจจัยการผลิตอีกด้วย เพราะผลกำไรก็คือผลประโยชน์ที่เหลือจากการหักต้นทุนออกไป แล้ว แต่สิ่งใดที่ควรนับเป็นต้นทุนนั้นยังเป็นปัญหาอยู่ โบนัสของผู้บริหาร นักเศรษฐศาสตร์บางคนคิดว่าแม้จะจ่ายในรูปของเงินเดือน แทนที่จะเป็นในรูปของเงินปันผล ก็ควรรวมอยู่ในต้นทุนด้วย บางคนก็คิดว่าควรเป็นส่วนหนึ่งของกำไร นอกจากนี้ยังมีปัญหารายการที่เกิดขึ้นจริงแต่ไม่ได้มีการบันทึกลงในบัญชี เช่นค่าเสียโอกาส (*Opportunity Cost*) จากการที่เจ้าของมาทำเป็นธุรกิจเอง หรือเอาเงินส่วนตัวมาลงทุนในกิจการ แทนที่จะนำไปหาผลประโยชน์จากที่อื่น ควรที่จะนำมาคิดด้วย แต่ก็มี ปัญหาในการตีค่าออกมา เช่นอัตราดอกเบี้ยจากเงินทุนควรจะคิดเท่าใด จะคิดจากดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาลที่ไม่มีความเสี่ยงหรือจะคิดจากอัตราดอกเบี้ยในท้องตลาด ซึ่ง การคิดแต่ละกรณีก็จะได้จำนวนกำไรออกมาไม่เท่ากัน

ทฤษฎีกำไร (Profit Theory)

นอกเหนือจากความคิดของนักเศรษฐศาสตร์ ที่กำหนดว่าผลกำไร คือของใครและเป็นของใคร ประกอบการเท่านั้น ยังมีแนวความคิดอื่น ๆ ที่จะอธิบายเรื่องนี้

อีกหลายแนวความคิด ดังนี้

1. ถ้าใครเป็นผลตอบแทนสำหรับผู้ที่มารับการเสี่ยง และเผชิญกับความไม่แน่นอน กล่าวคือ ถ้าใครจะเป็นตัวดึงดูดนักธุรกิจให้มารับความเสี่ยง เมื่อโครงการนั้นมีกำไรสูง แม้จะมีความเสี่ยงสูงก็ยิ่งทำให้เข้ามาลงทุน โดยผู้ลงทุนต่างก็หวังที่จะได้ผลตอบแทนที่สูงยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ศาสตราจารย์ Frank H. Knight³ ได้ศึกษาพบว่าความเสี่ยงของธุรกิจมี 2 ลักษณะ คือ **Insurable Risks** และ **Non-insurable Risks**

Insurable Risks เป็นความเสี่ยงที่ธุรกิจสามารถที่จะคำนวณความน่าจะเป็นที่จะเกิดความเสียหายได้ ธุรกิจจะหาทางลดความเสี่ยงด้วยการทำประกันภัยต่าง ๆ ความเสี่ยงลักษณะนี้มี 2 แบบ คือ

- ก. ความเสี่ยงที่เกิดความเสียหายในทรัพย์สิน อันเกิดจากภัยธรรมชาติต่าง ๆ
- ข. ความเสี่ยงที่เกิดจากมิหรณาภัยต่าง ๆ เช่น วินาศกรรม

ธุรกิจสามารถลดผลกระทบความเสี่ยงเหล่านี้ให้แก่บริษัทประกันภัย แล้วนำรายจ่ายเหล่านี้มาคิดเป็นต้นทุนเพื่อหาผลกำไรในภายหลัง ความเสี่ยงประเภทนี้จึงไม่เป็นการระแถธุรกิจ

Non-Insurable Risks เป็นความเสี่ยงที่ไม่สามารถคาดคะเนความน่าจะเป็นเกิดขึ้น และไม่สามารถลดผลกระทบความเสี่ยงไปให้กับผู้อื่นได้ มีลักษณะดังนี้

---

³ Frank H. Knight, Risk, Uncertainty and Profit (New York : Harper and Row Publishers, 1965) P. 45-48

ก. เกิดจากภาวะการแข่งขัน เป็นความเสี่ยงอันเกิดจากธุรกิจมีคู่แข่งมากขึ้น อันทำให้ความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจมีอุปสรรคมากขึ้น

ข. เกิดจากการเปลี่ยนแปลงเทคนิคการผลิต เป็นความเสี่ยงทางหนึ่งเพราะ ถ้าเครื่องจักรใช้เทคนิคใหม่ ๆ ที่ดีกว่าทำให้ผลิตด้วยต้นทุนที่ต่ำลงจะได้เปรียบธุรกิจที่ยังคงผลิตด้วยกรรมวิธีแบบเก่า ที่ต้นทุนสูง

ค. เกิดจากวัฏจักรธุรกิจ (**Business Cycle**) ยามใดที่ภาวะเศรษฐกิจรุ่งเรือง (**Prosperity**) การดำเนินธุรกิจย่อมต้องเผชิญกับภาวะการซบถขายขาดคล่อง ส่วนยามใดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ (**Depression**) ธุรกิจก็จะเผชิญกับภาวะฝืดเคือง

ง. เกิดจากนโยบายของรัฐบาล เป็นความเสี่ยงอันหนึ่งที่ธุรกิจไม่สามารถคาดหมายได้ การเปลี่ยนแปลงในนโยบายของรัฐบาลหรือการเปลี่ยนรัฐบาลแต่ละครั้งจะมีผลกระทบต่อกำไรของธุรกิจอย่างแน่นอน

ศาสตราจารย์ Knight ได้เรียกความเสี่ยงที่ไม่สามารถคาดคะเนและไม่สามารถลดผลกระทบความเสี่ยงนี้ไปให้แก่มนุษย์ว่าเป็นความไม่แน่นอน . (**Uncertainty**) ดังนั้น ถ้าไรที่เกิดขึ้น ควรจะเป็นของผู้ที่เข้ามารับความเสี่ยง และความไม่แน่นอนนี้ ผู้ประกอบการที่คาดคะเนภาวะตลาดถูกต้องก็จะได้รับกำไรเป็นผลตอบแทน ส่วนผู้ที่คาดผิดก็จะต้องได้รับผลขาดทุน

2. กำไรเกิดจากความไม่สมบูรณ์และอำนาจผูกขาดในตลาด

จากสภาพการแข่งขันที่ไม่สมบูรณ์ในตลาดอันเนื่องมาจากทรัพยากรมีจำกัด ผู้ผลิตบางรายมีความได้เปรียบในการเป็นเจ้าของทรัพยากรที่นำมาใช้ในปัจจุบันการผลิต เช่น มีอำนาจผูกขาดในวัตถุดิบแต่เพียงผู้เดียว หรือได้รับลิขสิทธิ์สัมปทาน หรือสามารถจกหาวัตถุดิบมาใช้ในการผลิตในราคาที่ต่ำกว่าผู้อื่น⁴ หรืออาจจะได้เปรียบ

⁴Bryan Lewis and John R.Sparks, Modern Managerial Economics (London : Heinemann, 1974) P.2

ที่สามารถสร้างความเชื่อถือนายที่หอบและค่านิยมในสินค้ามากกว่าผู้อื่น สามารถทำให้
สินค้ามีความแตกต่างให้เหนือกว่าในสายตาของผู้บริโภค จึงขายได้ในราคาที่สูงกว่า
รายอื่น

3. ถ้าไรเป็นผลตอบแทนแก่ผู้นำเอาทรัพยากรต่าง ๆ มาใช้เป็น
ปัจจัยในการผลิต

แนวความคิดนี้กล่าวว่า ถ้าไรเป็นผลตอบแทนแก่ผู้นำเอาทรัพยากร
มาใช้ในการผลิต และใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด สามารถใช้ปัจจัยการผลิตอย่าง
ใกล้ชิดส่วน ทำให้ต้นทุนต่ำ ถ้าไรจึงเปรียบเสมือนผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการในฐานะ
ที่มีความชำนาญ มีประสบการณ์ และคาดการณ์ได้ถูกต้อง

สำหรับในปัจจุบันมีธุรกิจขนาดใหญ่เป็นจำนวนมาก การแบ่งกำไรจึง
มีลักษณะค่อนข้างยุ่งยากกว่ากิจการขนาดเล็ก กล่าวคือจะมีการแบ่งผลตอบแทนในรูป
ที่แตกต่างกันไป เช่นผู้บริหารที่ไม่ได้เป็นเจ้าของหุ้นจะได้รับในรูปของเงินเดือน โบนัส
ส่วนผู้เป็นเจ้าของหุ้น ผู้ถือหุ้นจะได้รับในรูปของเงินปันผล เป็นต้น

4. ถ้าไรเป็นผลตอบแทนสำหรับผู้ที่มีความคิดประดิษฐ์คิดค้นใหม่ ๆ

คามทฤษฎีของ J.A. Schumpeter ได้กล่าวว่าถ้าไรเป็น
เสมือนผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการที่ได้ประดิษฐ์คิดค้น หวเทคนิคใหม่ ๆ มาผลิตสินค้า
ผลิตสินค้าใหม่ ๆ แปลก ๆ ออกมา สามารถมองหาโอกาสตลาดที่ดี หรือสามารถคิด
ค้นวิธีการผลิตที่ทำให้ลดต้นทุนการผลิต จนได้เปรียบคู่แข่งขั้นก็จะทำให้ได้รับผลกำไร
เพิ่มขึ้น และถ้าไรจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งคู่แข่งขั้นได้คิดค้นตามทันจะทำให้ผล
กำไรลดลง อันเป็นการมองกำไรในแง่ **dynamic** มีเกิดขึ้นแล้วก็หายไปได้

ความหมายของกำไรในทางบัญชีและกำไรในทางเศรษฐศาสตร์

กำไรทางบัญชี หมายถึง รายได้หักด้วยรายจ่ายส่วนที่เกิดขึ้นจริง มองเห็นได้ (**Explicit costs**) หรือ (**Actual Costs**) ส่วนนักเศรษฐศาสตร์ก็คำนวณได้จากการเอารายได้หักด้วยรายจ่ายเช่นเดียวกัน แต่รายจ่ายที่นักเศรษฐศาสตร์ก็คำนวณละเอียดลึกซึ้งกว่า โดยการคิดต้นทุนที่เกิดขึ้นจริง มองเห็นได้ (**Explicit costs**) กับต้นทุนที่มองไม่เห็น (**Implicit costs**) แต่สามารถที่จะนำมาคิด และสามารถคิดเป็นเงินได้ เช่น ค่าจ้างสำหรับเจ้าของกิจการที่ควรจะได้รับโดยคิดจากค่าเสียโอกาสที่ว่า หากเขาไปทำงานให้คนอื่นจะได้รับผลตอบแทนเท่าไร นี่คือน่าจ้างที่ต้องคิดรวมเป็นต้นทุนเข้าไปด้วย หรือค่าเช่าที่ไม่ได้จ่ายสำหรับเป็นค่าที่ดินของตนเองที่นำมาทำกิจการก็คิดได้เช่นกัน โดยคิดว่าถ้าไม่นำมาใช้เองนำไปให้ผู้อื่นเช่า ค่าเช่านั้นแหละคือเงินที่ควรคิดเป็นต้นทุนเข้าไปด้วย หรือเงินทุนของผู้ประกอบการเองก็ต้องคิดต้นทุนในรูปของดอกเบี้ย โดยคิดว่าถ้าไม่นำมาลงทุน เอาให้ผู้อื่นกู้ยืมจะได้รับผลตอบแทนในรูปของดอกเบี้ยเท่าใด ซึ่งการคิดต้นทุนที่มองไม่เห็น (**Implicit costs**) นี้คิดได้โดยอาศัยหลักทางเศรษฐศาสตร์ที่ว่า **Opportunity cost** คือค่าแห่งการเสียโอกาสที่ดีที่สุดไป เพราะได้นำเอาปัจจัยในการผลิตนั้นมาใช้ทำอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงเสียโอกาสที่ดีที่สุดไปในการผลิตอย่างอื่น ดังนั้น กำไรในทางเศรษฐศาสตร์จึงเท่ากับกำไรทางบัญชีหักด้วยต้นทุนที่มองไม่เห็น (**Implicit Costs**)

หรือกำไรทางบัญชี = Revenue - Explicit Costs

กำไรทางเศรษฐศาสตร์ = Revenue - (Explicit Costs + Implicit Costs)

เมื่อเป็นเช่นนี้ กำไรในทางเศรษฐศาสตร์จึงมีความหมายมากกว่ากำไรทางบัญชี เพราะได้แสดงถึงกำไรที่แท้จริงที่สมควรจะเกิดขึ้นจริง ๆ

ในกรณีที่ธุรกิจคิกกำไรตามหลักทางบัญชีพบว่าธุรกิจมีกำไร แต่ถ้าคิก
ตามหลักเศรษฐศาสตร์แล้วอาจจะกำไรน้อยลงกว่าเกม หรือขาดทุนก็ได้ หรือ
อาจจะคิดได้ว่านักเศรษฐศาสตร์มักวิเคราะห์ถึงปัญหาในอนาคตมากกว่านักบัญชี ทั้ง
นั้นการคิกกำไรจึงควรมีการคาดคะเนหรือพยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคตควบคู่กันไป
ด้วย

การคิกกำไรในทางบัญชี

นักบัญชีจะวัดกำไรจากผลแตกต่างระหว่างรายได้และรายจ่ายทั้งหมด
ที่เกิดขึ้นกับกิจการภายในระยะเวลาหนึ่งวงวนนั้นคือกำไรจะคำนวณได้จากผลต่างของ
สินทรัพย์สุทธิตอนต้นปีและปลายปี ซึ่งทรัพย์สินดังกล่าวเป็นรายได้ และรายจ่ายที่เป็น
ตัวเงิน ซึ่งคำนวณได้ นอกจากนี้การวิเคราะห์ถึงปัญหาการคิกค่าเสื่อมราคา (De-
preciation) และการประเมินมูลค่าสินค้าคงคลัง (Inventory or Stock)
ซึ่งมีควยกันหลายวิธี ก็จะได้ผลทำให้ผลกำไรออกมาแตกต่างกัน

การคำนวณค่าเสื่อมราคา (Depreciation)

เนื่องจากเครื่องมือเครื่องจักรและอาคารต่าง ๆ นั้น มีมูลค่าลดน้อย
ลงตามระยะเวลาและอายุการใช้งาน เพื่อที่จะได้หาหารายได้ที่แท้จริงของธุรกิจ จึง
ต้องคิกมูลค่าที่ลดน้อยลงของทรัพย์สินเหล่านั้นที่เป็นค่าใช้จ่ายในแต่ละปี ซึ่งก็คือการ
คิกค่าเสื่อมราคา (Depreciation) แต่ละปีตามอายุการใช้งานของทรัพย์สิน
นั้น ธุรกิจแต่ละธุรกิจจะคิกค่าเสื่อมราคาแตกต่างกัน เช่นในอุตสาหกรรมเหล็กกล้า
การรถไฟ การขนส่ง เหล่านี้จะมีการคิกค่าเสื่อมราคาสูงมาก ส่วนธุรกิจประเภทภัต
ตาคาร ธุรกิจบริการต่าง ๆ เหล่านี้ ค่าเสื่อมมักจะทำ

วิธีการคิดค่าเสื่อมราคา ที่นิยมมีหลายวิธี ได้แก่

I

1. Straight Line Method
2. Declining Balance Method
3. Sum of the Years' Digit Method
4. service - unit Method
5. Service - hour Method
6. Revaluation Process

1, Straight Line Method

การคิดค่าเสื่อมด้วยวิธีนี้ จะคิดจากมูลค่าทรัพย์สินหารด้วยอายุการใช้งานของทรัพย์สินนั้น ค่าเสื่อมราคาที่จะออกมาจะมีค่าเท่ากันทุกปี วิธีนี้ง่ายแต่มีข้อบกพร่อง เพราะการคิดค่าเสื่อมเท่ากันทุกปี ไม่สมเหตุผลในสภาพที่เป็นจริง ทรัพย์สินเมื่ออายุการใช้งานมากขึ้น ค่าซ่อมแซมต่าง ๆ จะสูงขึ้น มูลค่าของทรัพย์สินจะตกน้อยลง

ตัวอย่าง สมมุติว่าทรัพย์สินมีมูลค่า 2,000 บาท ราคายูการใช้งาน 10 ปี เมื่อสิ้นอายุการใช้งานจะมีค่าซาก 200 บาท

$$\begin{aligned} \text{ค่าเสื่อมแต่ละปี} &= \frac{2,000 - 200}{10} \\ &= 180 \text{ บาท} \end{aligned}$$

ถ้าอายุการใช้งานของทรัพย์สินเป็นชั่วโมงทำงานเท่ากับ 6,000 ช.ม.

$$\begin{aligned} \text{ค่าเสื่อมราคาบาท/ช.ม. ทำงาน} &= \frac{2,000 - 200}{6,000} \\ &= 0.30 \text{ บาทต่อหนึ่ง ช.ม.การทำงาน} \end{aligned}$$

ถ้าทรัพย์สินมีอายุการใช้งานใน 1 ปี เท่ากับ 2,000 ชั่วโมง

$$\begin{aligned}\text{ค่าเสื่อมราคาในปีนี้เท่ากับ} &= 2,000 \times 0.30 \\ &= 600 \text{ บาท}\end{aligned}$$

2. Declining Balance Method

การคิดวิธีนี้ ค่าเสื่อมราคาจะมีแนวโน้มลดลง เพราะคิดจากมูลค่าทรัพย์สินที่ลดลงทุกปี อัตราค่าเสื่อมราคาเป็นเปอร์เซ็นต์คงที่ตลอด

ตัวอย่าง   ทรัพย์สินมูลค่า 1,000 บาท   อัตราค่าเสื่อมราคา 20 % ทุกปี

$$\text{ค่าเสื่อมราคา} = \text{มูลค่าของทรัพย์สิน} \times \text{อัตราค่าเสื่อม}$$

$$\text{ค่าเสื่อมราคาในปีที่ 1} = 1,000 \times \frac{20}{100} = 200 \text{ บาท}$$

$$\text{ค่าเสื่อมราคาในปีที่ 2} = (1,000 - 200) \times \frac{20}{100}$$

$$= 160 \text{ บาท}$$

$$\text{ค่าเสื่อมราคาในปีที่ 3} = (800 - 160) \times \frac{20}{100}$$

$$= 128 \text{ บาท}$$

การกำหนดอัตราค่าเสื่อมราคา (Rate of Depreciation)

$$\text{สูตรที่ 1} \quad d = 100 \left(1 - \sqrt[n]{\frac{S}{C}} \right)$$

- d = อัตราค่าเสื่อมราคาคิดเป็นเปอร์เซ็นต์
- n = อายุการใช้งานของทรัพย์สิน
- S = มูลค่าซาก
- C = มูลค่าของทรัพย์สินที่ซื้อมา

สูตรที่ 2 $d = 2 \left(\frac{1}{n} \right)$

- d = อัตราค่าเสื่อมราคาคิดเป็นเปอร์เซ็นต์
- n = อายุการใช้งานของทรัพย์สิน

สูตรที่ 2 เป็นสูตรที่หาค่าได้ง่าย มีความคล่องตัวในการใช้งานมากกว่า

ตัวอย่าง ถ้าหากอายุการใช้งานของทรัพย์สินเท่ากับ 5 ปี อัตราค่าเสื่อมราคาจะเท่ากับ

$$= 2 \times \frac{1}{5}$$

$$= 40 \%$$

การคิดค่าเสื่อมราคาโดยวิธีนี้ จะทำให้ยอดค่าเสื่อมราคาสะสม (Cumulative Depreciation) ในช่วงอายุการใช้งานอาจจะมากกว่าหรือน้อยกว่ามูลค่าในตอนแรก หลังจากนั้นนำมูลค่าซากของทรัพย์สินมาหักออกแล้ว ถ้าปรากฏว่า ค่าเสื่อมราคาในปีสุดท้ายน้อยกว่ามูลค่าทรัพย์สินในตอนแรกหักค่าซากจะต้องแก้ไขโดยคิดค่าเสื่อมราคาในปีสุดท้าย ในอัตราที่สูงกว่าทุกปี หรือในทางตรงกันข้ามกัน ถ้าค่าเสื่อมราคาในปีสุดท้ายมากกว่ามูลค่าของทรัพย์สินในตอนแรกหักค่าซาก อัตราค่าเสื่อมราคาในปีสุดท้ายจะต้องลดลงกว่าทุกปี เพื่อให้ค่าเสื่อมราคาสะสมในปีสุดท้ายเท่ากับ

มูลค่าทรัพย์สินในตอนแรก และทรัพย์สินนั้นมีค่าซากจะต้องนำค่าซากมาหักจากมูลค่าทรัพย์สินในตอนแรกด้วย

การคิดค่าเสื่อมราคาโดยวิธีนี้ สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง เพราะในขณะที่ทรัพย์สินนานขึ้น ค่าซ่อมแซมจะสูงขึ้นทุกปี การหักค่าเสื่อมราคาเป็นค่าใช้จ่ายจริงควรลดลง เพื่อให้ได้สมมูลกันอันจะมีผลในงบกำไรขาดทุน ทำให้ได้ตัวเลขใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น

3. Sum of the Years' Digits Method

การคิดค่าเสื่อมราคา โดยวิธีนี้คล้ายกับวิธี Declining Balance Method ในแง่ที่ว่าค่าเสื่อมราคาในปีแรกจะสูง และค่อย ๆ ลดลงตามลำดับทุกปี ในขณะที่ค่าซ่อมแซมต่าง ๆ ซึ่งมีรายการใช้งานมากขึ้น ค่าซ่อมแซมจะยังมีค่าสูงขึ้น วิธีนี้สมเหตุสมผลกับสภาพที่เป็นจริงเช่นเดียวกัน แต่มีวิธีคิดแตกต่างจากวิธี Declining Balance Method ตรงที่ว่าคิดค่าเสื่อมราคาจากมูลค่าของทรัพย์สินที่คงที่ คือ คิกราคาที่ซื้อในปีแรก แต่ให้อัตราค่าเสื่อมราคาเปลี่ยนแปลงไปโดยมีแนวโน้มลดลงทุกปี ซึ่งอัตราค่าเสื่อมราคาเปลี่ยนแปลงในแต่ละปีได้จาก

1. นำเอาตัวเลขอายุการใช้งานของทรัพย์สินที่คาดไว้ในทุกปีมารวมกัน และผลรวมนี้จะนำไปเป็นตัวหาร
2. ตัวเลขที่จะนำมาเป็นตัวเศษ ได้จากอายุการใช้งานแต่ละปีที่คาดไว้ ซึ่งจะมีแนวโน้มลดลงทุกปี

ดังนั้น อัตราค่าเสื่อมราคาได้จาก อายุการใช้งานแต่ละปีที่คาดไว้หารด้วยผลรวมของอายุการใช้งานที่เกิดจากการใช้ทรัพย์สินรวมกัน

ตัวอย่าง ทรัพย์สินมูลค่า 2,000 บาท มูลค่าซาก 200 บาท และค่าอายุการใช้งาน 6 ปี ผลรวมของอายุการใช้งานที่ค่าไว้มีวิธีคิดดังนี้ ในระยะเริ่มต้น ค่าอายุการใช้งานของทรัพย์สินเท่ากับ 6 ปี ปีที่ 2. ค่าอายุการใช้งานเท่ากับ 5 ปี, ปีที่ 3. ค่าอายุการใช้งานเท่ากับ 4 ปี, ปีที่ 4. ค่าอายุการใช้งานเท่ากับ 3 ปี, ปีที่ 5. ค่าอายุการใช้งานเท่ากับ 2 ปี และปีสุดท้าย ค่าอายุการใช้งานเท่ากับ 1 ปี ผลรวมของอายุการใช้งานจึงเท่ากับ 6, 5, 4, 3, 2, 1 ปี เท่ากับ 21 ปี ซึ่งจะนำไปเป็นตัวหารในการคิดค่าเสื่อมราคาแต่ละปี ตัวเศษจะเป็น 6, 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ ดังนั้นอัตราค่าเสื่อมราคาในแต่ละปีจะเท่ากับ $\frac{6}{21}, \frac{5}{21}, \frac{4}{21}, \frac{3}{21}, \frac{2}{21}, \frac{1}{21}$ ตามลำดับ

ลำดับ โดยคิดจากมูลค่าของทรัพย์สินคงที่ ในกรณีที่ไม่มีมูลค่าซาก หรือคิดจากมูลค่าของทรัพย์สิน หักด้วยมูลค่าซากคงที่เท่ากันทุกปี ในที่นี้มูลค่าของทรัพย์สินที่จะนำมาคิดจะเท่ากับ $2,000 - 200 = 1,800$ บาท ทุกปี จึงตารางต่อไปนี้

อายุการใช้งาน ของทรัพย์สิน (ปี)	อัตราค่าเสื่อมราคา แต่ละปี	ค่าเสื่อมราคา แต่ละปี	ค่าเสื่อมราคา สะสม
1	$\frac{6}{21}$	514.29	514.29
2	$\frac{5}{21}$	428.57	942.86
3	$\frac{4}{21}$	342.86	1,285.72
4	$\frac{3}{21}$	257.14	1,542.86
5	$\frac{2}{21}$	171.43	1,714.29
6	$\frac{1}{21}$	85.71	1,800.00

วิธีนี้เหมือนกับวิธี **Declining Balance Method** ในขณะที่ค่า
 ขอมแซมสูงขึ้น การคิดค่าเสื่อมราคาที่ถูกตัดเป็นรายจ่ายกลับลดลง

4. Service - unit Method ⁵

การคิดค่าเสื่อมราคาโดยวิธีนี้ ใช้วิธีหักมูลค่าของทรัพย์สิน โดย
 การประเมินจากปริมาณผลผลิตที่เกิดจากการใช้ทรัพย์สินนั้น หรือคิดจากผลผลิตที่
 คาดว่าทรัพย์สินนั้นจะให้ประโยชน์แก่กิจการได้

ตัวอย่าง เครื่องจักรเครื่องหนึ่งคาดว่าจะสามารถผลิตสินค้าได้เต็มที่ 100,000
 หน่วย ซื้อเครื่องจักรมาราคา 2,500 บาท คาดว่ามีมูลค่าซาก 100 บาท

$$\begin{aligned} \text{อัตราค่าเสื่อมของราคาเครื่องจักร} &= \frac{2,500 - 100}{100,000} \\ &= 24 \text{ บาทต่อ } 1,000 \text{ หน่วย} \end{aligned}$$

และถ้าในหนึ่งปี เครื่องจักรใช้งานผลิต 20,000 หน่วย

$$\begin{aligned} \text{ดังนั้น ค่าเสื่อมราคาของเครื่องจักรใน 1 ปี} &= \frac{24 \times 20,000}{1,000} \\ &= 480 \text{ บาท} \end{aligned}$$

---

⁵ Bryan Lowes and John R. Sparks, Op. cit., P. 58

5. service - hours Method ⁶

การคิดค่าเสื่อมราคาตามวิธีหักตามชั่วโมง วิธีนี้ถือหลักที่ว่า การซื้อทรัพย์สินมาใช้เท่ากับซื้อบริการโดยตรง ถ้าไม่ซื้อก็ต้องไปจ้างที่อื่นเพื่อให้บริการนั้น ๆ โดยตรง การคิดค่าเสื่อมราคาจึงหักตามระยะเวลาชั่วโมงที่ทรัพย์สินนั้นได้ให้บริการจริง ๆ เมื่อเครื่องจักรถูกนำมาใช้ผลิตสินค้าในปีใดหรือในงวดบัญชีใดรวมเป็นกี่ชั่วโมง ก็นำจำนวนชั่วโมงที่เครื่องจักรทำการผลิตสินค้าคูณด้วยอัตราค่าเสื่อมราคาต่อชั่วโมง ก็จะเป็นค่าเสื่อมราคาที่จะหักในงวดบัญชีนั้น ๆ

ตัวอย่าง ซื้อเครื่องจักรมาเพื่อผลิตสินค้าราคา 100,000 บาท ค่าอายุการใช้งานประมาณ 20,000 ชั่วโมง และเมื่อหมดอายุการใช้งานขายเป็นเศษซากได้ประมาณ 10,000 บาท อัตราค่าเสื่อมราคาต่อเครื่องจักรเป็นดังนี้

$$\frac{100,000 - 10,000}{20,000} = 4.50 \text{ บาทต่อชั่วโมง}$$

6. Revaluation Process

การคิดค่าเสื่อมราคาตามวิธีราคาใหม่ คือเมื่อสิ้นงวดบัญชีหนึ่งๆ ที่ได้จากทรัพย์สินที่เหลืออยู่ตามบัญชีมีราคาซื้อขายโดยประมาณสักเท่าใด และนำมาหักจากมูลค่าของทรัพย์สินที่ซื้อมาที่เหลือก็ถือเป็นค่าเสื่อมราคาในงวดการบัญชีนั้น และถ้าปรากฏว่าผลกำไรราคาใหม่ทรัพย์สินนั้นกลับมีราคาสูงกว่าจำนวนที่ปรากฏอยู่ในบัญชี ก็ถือเป็นกำไร เจ้าของบัญชีกำไรขาดทุน แต่การตีราคาใหม่ที่จะมีกำไรเกิดขึ้น

---

⁶ ไพบูลย์ สุวรรณโพธิ์ศรี, ศาสตราจารย์ "หลักการบัญชี" (โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2520) หน้า 414

จะมีกำไรเกิดขึ้นนั้นหายากสำหรับการคิกค่าเสื่อมราคาตามวิธีราคาใหม่นี้ มักนำมาใช้กับทรัพย์สินบางประเภท ที่ไม่สามารถจะคิกค่าเสื่อมราคาตามวิธีอื่น ๆ ได้เพราะไม่เหมาะแก่ทรัพย์สินนั้น ๆ เช่นการคิกค่าสินค้าคงคลัง (Stock) พวกสัตว์พาหนะ เช่น วัว ควาย ภาชนะบรรจุ (Package) ขวดใช้บรรจุ (Bottles) เครื่องมือต่าง ๆ (Loose tools) แม่พิมพ์ต่าง ๆ (Pattern, Models) เครื่องหมายการค้า (Trade marks) ลิขสิทธิ์พิมพ์หนังสือ (Copyrights) พันธบัตรใบหุ้นที่ลงทุนซื้อไว้ (Investments) และอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน

ตัวอย่างเช่น เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2523 มีเครื่องมือต่าง ๆ ซึ่งซื้อมารวมราคา 5,000 บาท และเมื่อถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2523 เครื่องมือที่เหลืออยู่ก็นำมาตีราคาใหม่มีค่าประมาณ 3,800 บาท เครื่องมือที่ขาดหาย ชำรุด หรือสึกหรอไปเป็นมูลค่ารวม 1,200 บาท ซึ่งถือเป็นค่าเสื่อมราคาในปี 2523 ซึ่งการคิกค่าวิธีนี้จำนวนค่าเสื่อมราคาแต่ละปีจะไม่เท่ากัน

ผลกระทบของการคิกค่าเสื่อมราคาที่มีแนวโน้มลดลงทุกปี

1. การคิกค่าเสื่อมโดยวิธี Declining Balance Method และวิธี Sum of the Years' Digit Method ค่าเสื่อมราคาถูกตัดออกเป็นค่าใช้จ่ายประจำปีในระยะแรกสูง ทำให้ยอดผลกำไรของธุรกิจต่ำในระยะแรก เมื่อธุรกิจต้องเสียภาษีในอัตราภาษีคงที่ ภาระที่ธุรกิจจะต้องเสียภาษีในระยะแรกจึงน้อยลงไปด้วย และภาระภาษีจะเพิ่มสูง เมื่อธุรกิจดำเนินงานยิ่งนานขึ้น วิธีการคิกค่าเสื่อมแบบมีแนวโน้มลดลงนี้ จะช่วยทำให้ธุรกิจสามารถที่จะเก็บเงินกำไรสะสมไว้เพื่อความคล่องตัวของธุรกิจได้ดีกว่าวิธี Straight Line Method

2. ในกรณีที่ทรัพย์สินมีมูลค่าลดลงเร็ว หรือล้าสมัยเร็ว สมควรอย่างยิ่งที่จะคิกค่าเสื่อมราคาในตอนแรก ๆ ให้สูง การใช้วิธีที่มีแนวโน้มลดลงจึงมี

ความเหมาะสมกว่า

3. ในการลงทุนระยะแรกนั้น ส่วนใหญ่ธุรกิจจะมีประสิทธิภาพทำกำไรได้กำไร เมื่อเป็นเช่นนี้ ภาวะภายในช่วงแรก ๆ ควรจะน้อย การถือค่าเสื่อมแบบมีแนวโน้มลดลงทุกปีจะช่วยทำให้ภาวะภายในระยะแรกน้อยลง และมีความคล่องตัวในการที่จะปรับภาวะภายในเข้ากับประสิทธิภาพการทำงานของธุรกิจ

4. ในระบบเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลง ในกรณีที่อัตราภาษีมีการเปลี่ยนแปลง โดยมีอัตราแนวโน้มสูงขึ้น การถือค่าเสื่อมที่มีแนวโน้มลดลงทุกปีจะทำให้กำไรในภายหลัง ๆ สูง ภาวะภายในย่อมสูงตามไปด้วย แต่ถ้าอัตราภาษีมีแนวโน้มลดลง วิธีนี้จะใกล้เคียง เพราะในขณะที่ธุรกิจทำกำไรได้สูงกลับเสียภาษีในจำนวนค่า เมื่อเป็นเช่นนี้ จะเห็นว่าการถือค่าเสื่อมวิธีนี้เหมาะสมสำหรับการถือค่าเสื่อมในกรณีที่ธุรกิจเริ่มดำเนินงานใหม่ ๆ ตลาดยังคงกว้างต้องการใช้เงินมาก โดยเฉพาะธุรกิจที่เงินทุนส่วนใหญ่ได้มาจากการกู้ยืม วิธีนี้จะเหมาะกว่าวิธีถือค่าเสื่อมเท่ากันทุกปี

การคำนวณต้นทุนสินค้าคงคลัง (Inventory หรือ Stock)

ทั้งที่กล่าวไว้แล้วว่า การถือต้นทุนของนักเศรษฐศาสตร์ก็ละเอียดลึกซึ้งกว่านักบัญชี ทำให้กำไรที่ฝ่ายบัญชีคำนวณได้สูงกว่านักเศรษฐศาสตร์ แม้ว่าการคำนวณของฝ่ายบัญชีจะมีประโยชน์คือกำหนดกฎหมาย และผู้เก็บภาษีอากรก็ตาม แต่ถ้าธุรกิจมีโครงการขยายกิจการแล้ว การตัดสินใจโดยอาศัยการคำนวณกำไรทางบัญชี แต่เพียงอย่างเดียวอาจก่อให้เกิดข้อบกพร่อง ทำให้กระทบกระเทือนต่อยอดกำไรที่แท้จริง ฝ่ายบริหารส่วนใหญ่จะยึดถือการถือต้นทุนสินค้าคงคลังตามวิธีการของฝ่ายบัญชี แต่สิ่งที่ควรคำนึงถึงนักบัญชีก็มีวิธีการคำนวณหาค่าแตกต่างกันแล้วแต่ประเภทของกิจการ หรือแล้วแต่แนวความคิดของนักบัญชีเอง อันเป็นผลให้ค่าที่ออกมาแตกต่างกันไปคล้าย วิธีที่นิยมใช้มีอยู่ด้วยกัน 3 วิธี คือ

วิธีที่ 1 FIPO (First In-First Out) การคิดวิธีนี้ถือว่า
 ปัจจัยการผลิตหรือสินค้าหน่วยใดซื้อมาก่อน จะถูกนำออกใช้ก่อน ดังนั้นสินค้าคงคลัง
 ที่เหลือจะเป็นส่วนที่ซื้อครั้งหลัง ๆ วิธีนี้ยกหลักที่ว่าต้นทุนคิดตามการไหลของสินค้า
 หรือปัจจัยการผลิต วิธีการคิดตามวิธีนี้เหมาะสำหรับสินค้าหรือปัจจัยการผลิตประเภท
 ที่เน่าเสียง่าย หรือเก่ายง่าย เช่นอาหาร เครื่องใช้สำนักงาน กระดาษ เป็นต้น

ตัวอย่าง สมมุติว่าซื้อวัตถุดิบมา 500 กิโลกรัม ในเวลาต่าง ๆ กัน

20 พ.ค.	ซื้อ	100	กิโลกรัมราคา	กิโลกรัมละ	6	บาท
7 มิ.ย.	ซื้อ	250	กิโลกรัมราคา	กิโลกรัมละ	6.50	บาท
19 มิ.ย.	ซื้อ	150	กิโลกรัมราคา	กิโลกรัมละ	7	บาท

รวมเงินที่ซื้อทั้งหมด เท่ากับ 3,275 บาท

สิ้นเดือนมิถุนายน ปรากฏว่ามีสินค้าคงคลังเหลือเท่ากับ 250 กิโลกรัม
 วิธีการคำนวณต้นทุนสินค้าคงคลังของวัตถุดิบ ณ วันที่ 31 มิถุนายน

ซื้อเมื่อ	7 มิ.ย.	100	กิโลกรัมราคา	กิโลกรัมละ	6.50	บาท	เป็นเงิน	650	บาท
ซื้อเมื่อ	19 มิ.ย.	150	กิโลกรัมราคา	กิโลกรัมละ	7.00	บาท	เป็นเงิน	1,050	บาท
		<u>250</u>						<u>1,700</u>	"

เมื่อทราบราคาทุนของวัตถุดิบคงเหลือแล้ว ก็จะสามารถหาค่าของ
 ทุนของวัตถุดิบ ที่ใช้ไปในการผลิตดังนี้

ต้นทุนวัตถุดิบที่ซื้อทั้งหมด	3,275	บาท
หักต้นทุนวัตถุดิบคงเหลือ	<u>1,700</u>	"
ต้นทุนของวัตถุดิบที่ใช้ระหว่างการผลิต	<u>1,575</u>	"